

جرايم سبز؛ جرايم مدرن

www.ketab.ir

غلامحسین بیابانی - بهنام ذوقی

عضو هیئت علمی

دانشگاه علوم انتظامی امین

۱۳۹۸

سرشناسه : بیابانی، غلامحسین، ۱۳۴۴ -

عنوان و نام پدیدآور : جرایم سبز؛ جرایم مدرن / غلامحسین بیابانی، بهنام ذوقی؛ ویراستار علمی و ادبی شویلا بیابانی.

مشخصات نشر : تهران: روناس، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری : ۲۰۶ ص: جدول.

شابک : ۳۵۰۰۰۰ ریال: ۳-۱۱-۷۸۰۲-۶۰۰-۹۷۸:

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : کتابنامه.

موضوع : جرایم زیست محیطی

موضوع : Offenses against the environment

موضوع : جرم‌شناسی -- جنبه‌های زیست‌محیطی

موضوع : Criminology—Environmental aspects

موضوع : سیاست محیط‌زیست

موضوع : Environmental policy

شناسه افزوده : ذوقی، بهنام، ۱۳۷۱-

شناسه افزوده : بیابانی، شویلا، ۱۳۷۱-، ویراستار

رده بندی کنگره : ۱۲۱۸ ج ۹ پ ۱/ HV۶۴۰

رده بندی دیویی : ۳۴۱/۱۴۴

شماره کتابشناسی ملی : ۵۶۱۷۷۰

عنوان: جرایم سبز؛ جرایم مدرن

مؤلفین: غلامحسین بیابانی، بهنام ذوقی

ویراستار علمی و ادبی: شویلا بیابانی

ناشر: روناس

چاپ و صحافی: پردیس دانش

صفحه آرایشی: ساسان سراجی

شابک: ۳-۱۱-۷۸۰۲-۶۰۰-۹۷۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۸

قیمت: ۳۵۰۰۰۰ ریال

تمامی حقوق و امتیازهای این کتاب برای مولف محفوظ است.

فهرست

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۵
فصل اول: کلیات.....	۲۱
مقدمه.....	۲۳
تعریف جرم محیط‌زیستی.....	۲۶
مفهوم، ویژگی‌ها و دسته‌بندی‌های جرائم اکولوژیکی.....	۳۱
نکته‌ای در مورد واژه‌شناسی.....	۳۴
روابط بین منازعه و محیط‌زیست.....	۳۸
تکنولوژی‌های سبز: توسعه‌ی پایدار و حفظ امنیت.....	۳۹
چگونه نابودی محیط‌زیست ممکن است.....	۴۲
اکولوژی سیاسی و دولت.....	۴۵
تمایزگذاری محصولات.....	۵۰
درک بازارهای جنایی.....	۵۱
بازار جنایی تجارت غیرقانونی حیوانات.....	۵۲
مسئله زباله‌های خطرناک.....	۵۴

رفتار آلاینده شرکت‌های چندملیتی در چین ۵۵

وضعیت آلودگی محیط‌زیستی در چین ۵۶

فصل دوم: جرائم محیط‌زیستی فراملی ۵۹

مقدمه ۶۱

جرائم زیست‌محیطی فراملی ۶۳

جرائم محیط‌زیستی فراملی در متن قرار دادن ۶۹

جرائم محیط‌زیستی فراملی در برابر محیط‌زیست و زیست بوم جهانی ۷۱

(۱) مفاهیم های جرم شناسی سنتی ۷۱

(۲) مفاهیم های زیست بوم آسیب ۷۲

(۳) مفاهیم مربوط به جرم شناسی سبز ۷۲

بی‌توجهی به جرائم زیست محیطی فراملی ۷۳

نقش اتحادیه اروپا در مبارزه با جرائم محیط‌زیستی فراملی ۷۴

آسیب جهانی به محیط‌زیست ۷۷

جرائم محیط‌زیستی، جامعه مدنی و دولت ۸۳

انتشار گازهای سمی ۸۷

زباله و آلودگی ۸۸

آسیب‌های محیط‌زیستی ۸۹

قربانیان محیط‌زیستی ۹۱

مشکلات جرائم محیط‌زیستی بین‌المللی ۹۴

گذاری عادلانه به جهان کاری پایدار ۹۶

شکستن چرخه معیوب تغییرات اقلیمی در نتیجه فعالیت بشر ۹۷

ایجاد مشاغل مساعد و سبز برای آینده ۹۹

فصل سوم: نظریه‌ها و پژوهش‌های جرم‌شناسی سبز ۱۰۳

مقدمه ۱۰۵

جرم‌شناسی سبز چیست ۱۰۶

۱۱۰	عدالت محیط‌زیستی
۱۱۱	تفاوت جرایم شرکّتی و جرایم خیابانی
۱۱۴	جرم‌شناسی محیطی و آنالیز جرائم
۱۱۵	جرم‌شناسی محیط‌زیستی
۱۲۱	نقش‌های حقوق و استفاده از حقوق در جرم‌شناسی سبز
۱۲۵	جرائم محیط‌زیستی و عدالت در دیدگاهی جامعه‌شناختی
۱۲۹	منشاهای متفاوت، مسیرهای متفاوت
۱۳۲	پدیداری مسیرها: الت‌نیو در پژوهش عدالت محیط‌زیستی
۱۳۲	بازاندیشی در تئوری‌های هنجار - عدالت اجتماعی
۱۳۳	تردمیل جرم: اقتصاد سیاسی و جرم‌شناسی سبز
۱۳۶	عدالت و اقتصاد سیاسی منازعه محلی: نسبی و تغییرات
۱۳۸	تئوری کشش
۱۳۹	محرومیت نسبی
۱۴۰	تجاهل راهبردی آسیب محیط‌زیستی و هنجارهای اجتماعی
۱۴۳	فصل چهارم: پیشگیری و مجازات جرائم محیط‌زیستی
۱۴۹	مجازات جرائم محیط‌زیستی در مالزی
۱۵۱	محدودیت‌های سیاره زمین و جرم‌شناسی سبز
۱۵۸	پیشگیری از جرائم محیط‌زیستی از طریق اجرای قانون
۱۶۰	تهدید بازداشت برای جرائم محیط‌زیستی چقدر جدی است؟
۱۶۳	۱. ایالات متحده آمریکا
۱۶۵	۲. استرالیا
۱۶۵	۳. اروپا
۱۶۷	فصل پنجم: چالش‌های آینده محیط‌زیست
۱۶۹	مقدمه

۱۷۰	محیط زیست و منازعه خشونت آمیز
۱۷۴	کالایی سازی استخراج آب تازه، حقوق بشر و جرم شناسی سبز
۱۷۵	از هم پاشیدگی سازمانی محیط زیستی
۱۷۷	مسائل مربوط به آب
۱۸۰	ساخت های سیاسی و حقوقی در مدیریت آب آشامیدنی
۱۸۰	حاکمیت
۱۸۲	مالک
۱۸۴	عدالت در مورد آب، جرم سازی و مقاومت
۱۸۷	آسیب های حاصل از زمین لرزه
۱۹۴	ضمیمه
۱۹۹	فهرست منابع

امروزه یکی از جرایمی که اهمیت زیادی پیدا کرده جرایم محیط‌زیستی می‌باشد. زیرا در گذشته این جرم نه در گفتمان درات وجود داشته و نه در گفتمان سایر سازمان‌های مسئول، اما نیروی انتظامی به ویژه پلیس آگاهی برای حفظ محیط‌زیست در سال ۱۳۸۵ با تاسیس معاونت مبارزه با جرایم اقتصادی این مأموریت را بر دوش گرفت و با راه اندازی اداره مبارزه با زمین خواری برای حفظ و امنیت محیط‌زیست نام‌های اساسی برداشت و در کنار یگان انتظامی منابع طبیعی نقش برجسته در حفاظت زمین ایفا می‌کند. اما اگر از لحاظ تاریخی سرقت را یکی از قدیمی‌ترین و سنتی‌ترین جرم به حساب آوریم، جرایم محیط‌زیستی یا جرایم سبز را به عنوان جرایم مدرن باید معرفی کرد.

امروزه اهمیت جرایم محیط‌زیستی به مراتب بیشتر جرایم خیابانی است. زیرا جرم‌شناسان جریان اصلی بر توضیح «جرایم خیابانی» تمرکز دارند از جمله ضرب و شتم، دزدی و بیابری. اما جرم‌شناسان سبز و دیگران اشاره دارند که رنجی از رفتارهای دیگر وجود دارند که آن‌ها نیز آسیب زیادی وارد می‌کنند که اغلب بسیار جدی‌تر است از آسیب جرایم خیابانی. در اینجا بر توضیح یکی از چنین رفتارهایی تمرکز داریم یعنی رفتاری عادی که در نابودی محیط‌زیست نقش دارند (یا مسموم ساختن و تخریب محیط طبیعی به شیوه‌هایی که باعث کاهش توانایی آن در حفاظت از زندگی می‌شود). این اعمال عادی دارای ویژگی‌های متعددی

هستند: آن‌ها به طور گسترده و مرتب توسط افراد به عنوان بخشی از کارهای معمولی‌شان انجام می‌شود؛ این کارها اغلب قابل قبول دانسته می‌شود و حتی مطلوب هستند؛ و به طور جمعی دارای تأثیری اساسی بر روی مشکلات محیط‌زیستی هستند.

قبل از اینکه وارد بحث جرایم محیط‌زیستی شویم لازم است ابتدا تعریفی از جرایم محیط‌زیست داشته باشیم؛ تا ابعاد آن تبیین شود. زیرا اگر ابعاد آن تعریف نشود ممکن است مناقشه برانگیز شود. اما شاید اگر بخواهیم کوتاهترین تعریفی از جرم محیط‌زیست ارائه دهیم باید بگوییم «جرمی یا خشونت‌ی که توسط فرد، گروه یا سازمانی علیه محیط‌زیست به وقوع پیوندد» تعریف می‌شود. جرائم محیط‌زیستی را می‌توان جرائم مربوط به مقررات دانست. بر این اساس به‌شگیری از جرائم؛ بر مقرراتی موثر واقع می‌شود، که بر زنجیره‌ی اجرای قانون باید به طور مودی کار کند.

پیشرفت گرمایش زمین به‌سر اقلیمی باعث افزایش آگاهی از این شده است که جهان ما همزمان بی‌مرز و به هم پیوسته شده است. آسیب در یک منطقه از زمین به جوامعی در دیگر بخش‌های زمین منتقل می‌شود و اغلب فرم‌های متمایزی را در مکان‌های مختلف به خود می‌گیرد (به عنوان مثال افزایش سطح آب در دلتاهای بنگلادش) اما در نهایت نتایج آن برای انسان‌ها، غیرانسان‌ها و سلامت محیط‌زیست، منفی است. به طور مشابهی، جهانی‌سازی تجارت با برداشتن مرزها برای تسهیل انتقال جهانی کالاها، خدمات و تکنولوژی باعث تغییر شکل جهان شده است. این امر در برخی موارد شامل انتقال آلودگی از یک محیط که ما در آن زندگی می‌کنیم به محیط «بدنه‌ای» دیگر یا از فعالیت‌های صنعتی به محیط طبیعی می‌شود یا این امر شامل انتقال چیزی از یک فرم به فرمی دیگر می‌شود (هکنبرگ، ۲۰۱۰: ۳۷).

به طور کلی جرایم محیط‌زیستی بسیار متنوع است، برداشت‌های مختلف از ضرر موجب درک و تفسیر متفاوت از ماهیت و پویایی جرم محیط‌زیست ملی و فراملی می‌شود. یکی از نتایج این امر، پیوند خوردن مباحث مربوط به این جرم با گستره وسیعی از موضوعات دیگر است. برخی از این مسائل عبارتند از: انتقال غیر قانونی و دفع پسماندهای سمی، انتقال مواد خطرناک همچون مواد کاهنده لایه ازن، قاچاق مواد بالقوه یا بالفعل پرتوزا و هسته‌ای، رشد

پسماندهای الکترونیک که توسط رایانه‌ها و دیگر ابزارآلات مدرن ایجاد می‌شوند، دفع امن از کشتی‌های قدیمی و هواپیماها، آلودگی محلی و فرامرزی؛ خواه به صورت نظامند (محل قرار گرفتن کارخانه‌ها) و خواه تصادفی (نشت آلودگی از کارخانه‌ها)، غصب زیستی گه بر اساس آن شرکت‌های غربی با استثمار مالکیت و کنترل گیاهان، روش‌های سنتی خود را ارتقا داده و ساکنان مناطق بومی را به استخدام در می‌آورند، تجارت غیر قانونی گیاهان و جانوران، ماهیگیری و صید غیر مجاز (ر.ک وایت، ۱۳۹۴: ۳۸-۳۷).

کتاب حاضر در پنج فصل و یک ضمیمه تهیه و تنظیم شده است که فصل اول آن کلیات نام دارد و در این فصل ما ابتدا تعریفی از جرم محیط‌زیستی پرداختیم و سپس به مفهوم ویژگی‌ها و دسته‌بندی‌های جرائم اکولوژیکی و همچنین به روابط بین منازعه و محیط‌زیست و تکنولوژی‌های سبز؛ توسعه‌ی بازار، حفظ امنیت اشاره کردیم و عمده مطالب این فصل عبارتند از: اکولوژی سیاسی و دولت.

افزایش درآمدها و دسترسی بهتر به بازارهای خاص، تمایزگذاری محصولات، درک بازارهای جنایی، بازار جنایی تجارت غیرقانونی حیوانات، مسئله زباله‌های خطرناک، رفتار آلاینده شرکت‌های چندملیتی در چین و وضعیت آلاینده‌های محیط‌زیستی در چین.

فصل دوم کتاب اختصاص دارد به جرائم محیط‌زیستی فراملی؛ در این فصل مهمترین محور عبارتند از: جرائم محیط‌زیستی فراملی در متن قرار دادن جرائم محیط‌زیستی فراملی در برابر محیط‌زیست و زیست بوم جهانی، بی‌توجهی به جرائم زیست محیطی فراملی، نقش اتحادیه اروپا در مبارزه با جرائم محیط‌زیستی فراملی، آسیب جهانی به محیط‌زیست، جرائم محیط‌زیستی، جامعه مدنی و دولت، انتشار گازهای سمی، زباله و آلودگی آسیب‌های محیط‌زیستی، قربانیان محیط‌زیستی، مشکلات جرائم محیط‌زیستی بین‌المللی، گذاری عادلانه به جهان کاری پایدار، شکستن چرخه معیوب تغییرات اقلیمی در نتیجه فعالیت بشر، ایجاد مشاغل مساعد و سبز برای آینده.

فصل سوم به موضوع نظریه‌ها و پژوهش‌های جرم‌شناسی سبز مرتبط است. در این فصل ما موضوعات زیر را می‌خوانیم که عبارتند از: جرم‌شناسی سبز چیست، عدالت محیط‌زیستی،

تفاوت جرایم شرکتی و جرایم خیابانی، جرم‌شناسی محیطی و آنالیز جرائم، جرم‌شناسی محیط‌زیستی، نقش‌های حقوق و استفاده از حقوق در جرم‌شناسی سبز، جرائم محیط‌زیستی و عدالت در دیدگاهی جامعه‌شناختی، منشاهای متفاوت، مسیرهای متفاوت، پدیداری مسیرهای آلترناتیو در پژوهش عدالت محیط‌زیستی، بازاندیشی در تئوری‌های هنجاری عدالت اجتماعی، تردمیل جرم: اقتصاد سیاسی و جرم‌شناسی سبز، عدالت و اقتصاد سیاسی منازعه محیط‌زیستی و تغییرات، تجاها راهبردی آسیب محیط‌زیستی و هنجارهای اجتماعی. ص ۱۳۸-۱۳۹. چهارم این کتاب به موضوع پیشگیری و مجازات جرائم محیط‌زیستی می‌پردازد. در این کتاب، زیر را مد نظر قرار دادیم؛ مجازات جرائم محیط‌زیستی در مالزی، محدودیت‌های نظام زمین و جرم‌شناسی سبز، پیشگیری از جرائم محیط‌زیستی از طریق اجرای قانون، تهدید با داشت برای جرائم محیط‌زیستی چقدر جدی است؟

فصل پنجم به عنوان آخرین فصل به موضوع چالش‌های آینده محیط‌زیست پرداخته است که مهمترین عناوین این فصل عبارتند از: محیط‌زیست و منازعه خشونت آمیز، کالایی‌سازی استخراج آب تازه، حقوق بشر و جرم‌شناسی سبز، ازهم‌پاشیدگی سازمانی محیط‌زیستی، ساخت‌های سیاسی و حقوقی در مدیریت آب آشامیدنی عدالت در مورد آب، جرم‌سازی و مقاومت و آسیب‌های جنگل‌زدایی و در نهایت، که تجربه موفق در خصوص حفاظت از محیط‌زیست را به عنوان ضمیمه بدان اشاره شده است. در خاتمه لازم می‌دانیم از همه کسانی که در تألیف این کتاب ما را یاری کرده‌اند سپاسگزاری نماییم، به‌ویژه سردار سرتیپ پاسدار دکتر ایوب سلمان جانشین محترم ناجا بخاطر حمایت‌های معنوی که در تولید این اثر داشته‌اند تقدیر و تشکر داشته باشیم.

غلامحسین بیابانی و بهنام ذوقی

به تاریخ زمستان ۱۳۹۷